

การพัฒนากรอบแนวคิดเกี่ยวกับระบบการสอนตามแนวคิดการเรียนรู้
แบบร่วมมือเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้พุทธศตวรรษที่ 26
สำหรับกลุ่มสาระสังคมศึกษาและวัฒนธรรมของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น*

THE DEVELOPMENT OF A CONCEPTUAL FRAMEWORK
FOR TEACHING SYSTEMS BASED ON THE CONCEPT
OF COLLABORATIVE LEARNING TO DEVELOP LEARNING
SKILLS IN THE 26th CENTURY BUDDHIST ERA FOR SOCIAL
STUDIES AND CULTURE SUBJECT GROUP OF LOWER
SECONDARY SCHOOL STUDENTS

พระมหาชนินทร์ ลิขสิทธิ์พันธ์,
Phramaha Chanin Ligkhasittipan
สาขาวิชาสังคมศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่
The Social Studies section of
Mahachulalongkornrajavidyalaya, Phrae campus
E-mail : Chanin.new2563@gmail.com

บทคัดย่อ

การพัฒนากรอบแนวคิดเกี่ยวกับระบบการสอนตามแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้พุทธศตวรรษที่ 26 สำหรับกลุ่มสาระสังคมศึกษาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นความมุ่งหมายที่จะกำหนดแนวทางในการพัฒนาระบบการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการพัฒนาทักษะของนักเรียนในสังคมยุคสมัยใหม่ที่เรียกว่าทักษะในศตวรรษที่ 21 หรือ พุทธศตวรรษที่ 26 ให้เกิดความเหมาะสม มีประสิทธิภาพของ

---

* Received 16 December 2022; Revised 20 January 2023; Accepted 23 January 2023

การเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต สามารถนำกระบวนการที่เกิดจากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างรู้เท่าทัน เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบที่เรียกว่า เก่ง ดี และมีความสุข

คำสำคัญ : กรอบแนวคิด, ระบบการสอน, การเรียนรู้แบบร่วมมือ, พุทธศตวรรษที่ ๒๖

Abstract

The development of a conceptual framework for a teaching system based on the cooperative learning concept to develop learning skills for the 26th Century Buddhist Era of the Social Studies and Culture Subject Group of lower secondary school students. It aims to set guidelines for the development of teaching systems in line with the needs of developing students' skills in modern societies called Skills in the 21st century or the 26th century Buddhist Era, to be appropriate. There is an efficiency of learning that focuses on students' lifelong learning process. Able to knowingly apply the process of learning to everyday life achievement results in what we call clever, good, and happy.

Keywords : Conceptual framework, Teaching system, collaborative learning, 26th Century Buddhist Era

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนปัจจุบันได้มีการพัฒนาสู่ยุคใหม่ โดยอาศัยพัฒนาการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร อาทิ คอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ โน้ตบุ๊ก สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต ฯลฯ และระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่เชื่อมโยงทั่วโลกเข้ารวมกัน เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน เริ่มจากนำเทคโนโลยีระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมาใช้เพื่อเพิ่มช่องทางการ ค้นหาการสื่อสาร และจัดการเรียนการสอนด้วยการนำเทคโนโลยี เวิลด์ไวด์เว็บ (World Wide Web) มาเป็นเครื่องมือสำหรับการเรียนของผู้เรียนให้มีความหลากหลาย เรียกว่า e-Learning โดยผู้เรียนสามารถเรียนด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ผ่านระบบ

เครือข่ายอินเทอร์เน็ต และต่อมาอุปกรณ์การสื่อสาร ได้มีการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น สามารถประมวลผลและเข้าถึงได้รวดเร็ว เช่น แท็บเล็ต สมาร์ทโฟน PDA ฯลฯ ซึ่งอุปกรณ์เหล่านี้สามารถใช้งานร่วมกับระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ และสามารถพกพาไปได้ทุกที่จึงได้มีการนำมาประยุกต์กับการจัดการเรียนการสอน เรียกว่า m-Learning (ภูษิต สถิตย์พงษ์, 2560, น. 1) ที่ผู้เรียนสามารถเรียนได้ทุกที่ทุกเวลาตามความต้องการและความเหมาะสมของผู้เรียน และปัจจุบันได้มีการพัฒนาความสามารถของอุปกรณ์เพิ่มมากขึ้น และได้นำมาใช้กับการจัดการเรียนการสอนเรียกว่าการเรียนรู้แบบร่วมมือ (collaborative learning) ที่เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลาตามความต้องการและความเหมาะสมของผู้เรียน เนื่องจากทรัพยากร ความรู้ และสารสนเทศที่มีอยู่อย่างไม่จำกัดได้รวบรวมบนระบบคลังข้อมูลออนไลน์เรียบร้อยแล้ว เพียงจะเกิดขึ้นได้ด้วยความพร้อม ความกระตือรือร้น ความสนใจของผู้เรียน (Fraser, 2005)

ส่วนด้านวิธีการสื่อสารผู้เรียนสามารถมีปฏิสัมพันธ์ แลกเปลี่ยน แบ่งปัน หรือถ่ายทอดความรู้ร่วมกับเพื่อน ผู้สอนได้หลากหลายช่องทางทั้งแบบประสานเวลา (Synchronous) และไม่ประสานเวลา (Asynchronous) ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนเกิดความยืดหยุ่น และเป็น การขยายโอกาสการเข้าถึงการเรียนการสอนอย่างแท้จริง (Junqi, Yumei & Zhibin, 2010) ซึ่งการจัดการเรียนการสอนรูปแบบนี้ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนและการเข้าถึงเนื้อหาได้ทุกที่ทุกเวลาที่ต้องการอย่างไม่มีขีดจำกัด สามารถกลายเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเอง อันเกิดจากการค้นหา การแลกเปลี่ยน และการแบ่งปันความรู้ ส่งผลให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวในการใช้ประโยชน์จากพัฒนาการของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่นำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนจนกลายเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ในที่สุด (Fraser, 2005)

ในศตวรรษที่ 21 การพัฒนากรอบแนวคิดเกี่ยวกับระบบการเรียนการสอนสังคมศึกษามีความจำเป็นอย่างยิ่งในการจัดกระบวนการเรียนรู้ (สมควร นามสีฐานและคณะ, 2561, น. 85) การสอนสังคมศึกษาเป็นพื้นฐานของการศึกษาที่จะปลูกฝังคนในสังคมไทยให้พัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ปราศจากการเบียดเบียนสังคมและสิ่งแวดล้อม จึงจำเป็นที่จะต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้ทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยการพัฒนานวัตกรรมที่หลากหลายมาประยุกต์ใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ จัดกระบวนการเรียนรู้ในเชิงสร้างสรรค์ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เกิดทักษะในการดำรงชีวิต การทำงานโดยยึดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้สามารถอยู่รอดในสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลง สังคมแห่งการเรียนรู้ในยุคพุทธศตวรรษที่ 26 ต่อไป

การพัฒนากรอบแนวคิดเกี่ยวกับระบบการสอนตามแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

การสร้างกรอบแนวคิด เป็นการสรุปโดยภาพรวมว่างานวิจัยนั้นมีแนวคิดที่สำคัญอะไรบ้าง มีการเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกันอย่างไร มีความสัมพันธ์กันอย่างไร ผู้วิจัยต้องนำข้อมูลจากหลายแหล่งมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับปัญหาวิจัยจริง ๆ สิ่งสำคัญ คือ ผู้วิจัยจำเป็นต้องศึกษาความรู้ในทฤษฎีนั้น ๆ ให้มากพอ ทำความเข้าใจถึงความหมายแนวคิดที่สำคัญของสมมติฐานจนสามารถเชื่อมโยงในเชิงเหตุผลให้เห็นเป็นกรอบได้อย่างชัดเจน การเชื่อมโยงของแนวคิดนี้ บางที่เรียกว่า รูปแบบ หรือ ตัวแบบ (model) (สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร, 2560, น. 1)

วิธีการสร้างกรอบแนวคิด กระทำได้ 2 ลักษณะ คือ

1) โดยการสรุปประเด็นต่าง ๆ จากข้อมูลที่ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องให้กระจ่าง

2) กำหนดจากกรอบทฤษฎีที่มีใช้ เป็นส่วนสำคัญในการศึกษาวิจัย ในขอบเขตของเอกสารและงานวิจัยที่ได้ศึกษามาใช้เป็นกรอบการวิจัยในการวิจัยเชิงบรรยายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาตัวแปร

กรอบแนวคิดมักจะเป็นในลักษณะที่ 1 คือการสรุปประเด็นข้อมูล ส่วนในการวิจัยทดลอง จะต้องมีความรู้พื้นฐานทฤษฎี หลักการของการวิจัยที่ชัดเจน การกำหนดกรอบแนวคิดมักจะเป็นลักษณะที่ 2

ระบบการสอนตามแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning) เป็นวิธีการหนึ่งของการสอนและการเรียนรู้ในทีมของนักเรียนด้วยกัน เป็นการเปิดประเด็นคำถามหรือสร้างโครงการที่เต็มไปด้วยความหมาย ตัวอย่างเช่น การที่กลุ่มของนักเรียนได้มีการอภิปราย หรือการที่นักเรียนจากโรงเรียนอื่น ๆ ทำงานร่วมกันผ่านอินเทอร์เน็ต เพื่อแบ่งปันงานที่ได้รับมอบหมาย ส่วน Cooperative Learning เป็นการมุ่งเน้นโดยเบื้องต้นที่การทำกิจกรรมกลุ่ม เป็นแบบเฉพาะเจาะจงในชนิดของการร่วมมือ ซึ่งนักเรียนจะทำงานร่วมกันในกลุ่มเล็กในโครงสร้างของกิจกรรม ทุกคนจะมีความรับผิดชอบในงานของพวกเขา โดยทุกคนสามารถเข้าใจถึงการทำงานเป็นกลุ่มเป็นอย่างดี และการทำงานกลุ่มแบบ Cooperative นั้นจะมีการทำงานแบบเผชิญหน้า (Face - to - face) และเรียนรู้เพื่อทำงานเป็นทีม

การเรียนรู้ร่วมกัน (Collaborative Learning) เป็นวิธีการเรียนที่จัดให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ โดยผู้เรียนต้องพึ่งพาอาศัยกัน มีความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน ทั้งโดยการปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน แบ่งปันทรัพยากร การเรียน สมาชิกในกลุ่มมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน มีความสำเร็จของทุกคนและของกลุ่มเป็นเป้าหมาย

สำคัญในการเรียน ฝึกให้ผู้เรียนได้รู้จักการเรียนร่วมกับผู้อื่น เป็นการเรียนรู้แบบแข่งขันกัน ฉันทน์มิตร (York, 2003; Karel et al, 2005; Bulu and Yildirim, 2008; สาริพันธ์ สุภวรรณ, 2545) มีความอยากทำกิจกรรมภายใต้หลักการที่สำคัญ คือ การสร้างองค์ความรู้โดยผู้เรียนเอง ด้วยการลงมือกระทำหรือการปฏิบัติที่ผ่านกระบวนการคิด นำมาใช้เป็นแนวทางต่อการแก้ปัญหาและสกัดเป็นความคิดรู้งั้น ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักการคิดวิเคราะห์โดยเน้นผู้เรียนเป็นผู้ร่วมทำกิจกรรม เป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์ที่หลากหลายของผู้เรียนแต่ละคนจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ นอกจากนี้ผู้เรียนยังเป็นแหล่งของความรู้ที่จะช่วยเพื่อนที่ต้องการความรู้ในส่วนนั้นต่อไป และช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในความรู้ที่เพิ่มมากขึ้นเพราะได้สอนหรืออธิบายให้กับผู้เรียนคนอื่นที่พร้อมหรือต้องการเรียนในเรื่องเหล่านั้น ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมายกับตัวผู้เรียนเพราะการเรียนรู้สิ่งใดได้ดีนั้น เกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนมีความต้องการใช้ความรู้ในการสร้างชิ้นงาน ผลของการเรียนรู้จะทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในความสำเร็จ มีความรับผิดชอบ มีการควบคุมตนเอง (เชมณัฐ มิ่งศิริธรรม, 2554, น. 439)

Johnson, D.W., Johnson, R.T. ศาสตราจารย์ทางจิตวิทยาสังคม มีประสบการณ์ในการให้คำปรึกษาด้านการสอนแบบร่วมมือแก่โรงเรียนต่าง ๆ กว่า 20 ปี ได้สรุปองค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนการสอนแบบร่วมมือไว้ 5 ประการ ได้แก่

1) การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันทางบวก (Positive Interdependence) นักเรียนจะต้องตระหนักว่างานที่ทำด้วยกันเป็นงานกลุ่ม การทำงานจะบรรลุจุดประสงค์หรือประสบความสำเร็จหรือไม่ ขึ้นอยู่กับสมาชิกทุกคนในกลุ่มต้องช่วยเหลือกันทางการเรียน และต้องระลึกว่าทุกคนต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของกลุ่ม ดังนั้น ผลงานของกลุ่มคือผลสำเร็จของนักเรียนแต่ละคน และเช่นเดียวกัน ผลงานของนักเรียนแต่ละคนก็เป็นผลสำเร็จของกลุ่มด้วย ซึ่งความสำเร็จนี้จะขึ้นอยู่กับความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกทุกคน จะไม่มีการยอมรับความสำคัญหรือความสามารถของบุคคลเพียงคนเดียว

2) การติดต่อปฏิสัมพันธ์โดยตรง (Face-to-Face Interaction) การปฏิสัมพันธ์จะเกิดขึ้นเมื่อทุกคนในกลุ่มช่วยเหลือกันและกัน และให้กำลังใจซึ่งกันและกัน มีการสนับสนุนผลงานของสมาชิก การอธิบาย ขยายความในบทเรียนที่เรียนมาให้แก่เพื่อนในกลุ่มเข้าใจ การทำความเข้าใจการสรุปเรื่องและการให้เหตุผลต่าง ๆ ตลอดจนมีการอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกได้เสนอแนะความคิดใหม่ ๆ เพื่อเลือกสิ่งที่ดีที่ถูกต้องและเหมาะสมที่สุด

3) การรับผิดชอบงานของกลุ่ม (Individual Accountability and Personal Responsibility) การเรียนแบบร่วมมือให้ความสำคัญเกี่ยวกับความสามารถ และความรู้ที่แต่ละคนจะได้รับ กล่าวคือ การเรียนแบบร่วมมือจะถือว่าสำเร็จเมื่อทุกคนในกลุ่มเข้าใจ

บทเรียนตรงกันหรือได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนในกลุ่มให้เข้าใจบทเรียนนั้น ดังนั้นเป็นหน้าที่ของแต่ละกลุ่มที่ต้องคอยตรวจสอบดูว่าสมาชิกทุกคนเข้าใจบทเรียนหรือไม่ และครูอาจจะทำการทดสอบแต่ละกลุ่มได้โดยใช้วิธีสุ่มตัวแทนจากแต่ละกลุ่ม

4) ทักษะในความสัมพันธ์กับกลุ่มเล็กและผู้อื่น (Interpersonal and Small Group Skill) นักเรียนทุกคนต้องสามารถที่จะทำงานร่วมกัน เข้ากันได้ทุกคน และสามารถทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มย่อยได้ เพื่อให้งานของกลุ่มบรรลุจุดมุ่งหมายกันได้อย่างชัดเจน ยอมรับความคิดเห็นและให้การสนับสนุนซึ่งกันและกัน ช่วยกันแก้ไขปัญหาของความขัดแย้ง

5) กระบวนการกลุ่ม (Group Processing) ทุกคนในกลุ่มต้องรู้จักช่วยกันทำงาน อภิปรายออกความเห็น เมื่องานเสร็จแล้ว นักเรียนในกลุ่มสามารถบอกที่มาของผลลัพธ์ได้ สามารถวิเคราะห์ การทำงานของกลุ่มและหาวิธีปรับปรุงการทำงานของกลุ่มให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (Johnson, D.W., Johnson, R.T. 1991, p. 17)

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัยมูลคำ (2545, น. 24) กล่าวถึงลำดับขั้นตอนการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ ไว้ดังนี้

1) ขั้นเตรียม ครูสอนทักษะในการเรียนรู้แบบร่วมมือ จัดกลุ่มนักเรียน บอกวัตถุประสงค์ของบทเรียน และบอกวัตถุประสงค์ของการทำงานร่วมกัน

2) ขั้นสอน ครูสอนเนื้อหาหรือบทเรียนใหม่ด้วยวิธีสอนที่เหมาะสมแล้วให้งาน

3) ขั้นทำงานกลุ่ม นักเรียนเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย แต่ละคนมีบทบาทหน้าที่ของตนช่วยกันแก้ปัญหาอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเพื่อหาคำตอบที่ดีที่สุดมากกว่าดูคำเฉลยหรือรอคำเฉลยจากครู

4) ขั้นตรวจสอบผลงานและทดสอบดังนี้

4.1 ตรวจสอบผลงาน (กลุ่มและ/หรือรายบุคคล) ถ้าเป็นงานกลุ่ม สมาชิกในกลุ่มเซ็นชื่อในผลงานที่ส่ง ครูอาจประเมินด้วยการหยิบผลงานของกลุ่มนี้ขึ้นมาแล้วถามสมาชิกในกลุ่มคนใดคนหนึ่งเกี่ยวกับงานชิ้นนั้น และถ้าเป็นงานเดี่ยว ครูอาจให้นักเรียนคนใดคนหนึ่งในกลุ่มอภิปรายวิธีหาคำตอบของเขาที่ได้จากการเรียนรู้ร่วมกันภายในกลุ่ม

4.2 ครูทดสอบนักเรียนเป็นรายบุคคลโดยไม่มีการช่วยเหลือกัน และเมื่อครูตรวจสอบผลการสอบแล้ว จำคำนวณคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มให้นักเรียนทราบ และถือว่าเป็นคะแนนของนักเรียนแต่ละคนในกลุ่มด้วย

5) ขั้นสรุปบทเรียนและประเมินผลการทำงานกลุ่ม ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปบทเรียนและประเมินการทำงานกลุ่ม โดยอภิปรายถึงผลงานของนักเรียน และวิธีการทำงานของนักเรียน รวมถึงวิธีการปรับปรุงการทำงานของกลุ่มด้วย ซึ่งจะทำให้นักเรียนรู้ความก้าวหน้าของตนเองทั้งด้านวิชาการและด้านสังคม

สรุปจากการศึกษาขั้นตอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือ มี 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ขั้นเตรียมกิจกรรมการเรียนรู้ 2) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน 3) ขั้นปฏิสัมพันธ์กลุ่มย่อย 4) ขั้นถ่ายทอดความรู้ และ 5) ขั้นประเมินผล ซึ่งการพัฒนากรอบแนวคิดเกี่ยวกับระบบการสอนตามแนวคิดการเรียนแบบร่วมมือเป็นการเชื่อมโยงระหว่างการสร้างกรอบแนวคิดจากแนวคิดที่สำคัญของสมมติฐานจนสามารถเชื่อมโยงในเชิงเหตุผลให้เห็นเป็นกรอบได้อย่างชัดเจนตามแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือดังกล่าวข้างต้น

ทักษะการเรียนพุทธศตวรรษที่ 26 สำหรับกลุ่มสาระสังคมศึกษาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามมาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ (Standard - based Curriculum) เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการตามธรรมชาติ โดยเชื่อมโยงเนื้อหาวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Learning How to learn) ซึ่งมีแนวทางการจัดได้หลายรูปแบบดังนี้ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2540, น. 52)

1) การจัดแบบเน้นเฉพาะสาขาวิชา เป็นการนำเนื้อหาแยกย่อย ออกเป็นวิชาต่าง ๆ และจัดให้เรียนแต่ละวิชาอย่างคร่าว ๆ ในแต่ละวัน ซึ่งมีการบูรณาการวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกันน้อยมาก

2) การจัดแบบสาขาวิชาคู่ขนาน เป็นการจัดลำดับบทเรียนให้สอดคล้องกับสาขาวิชาอื่นที่อยู่ในขอบข่ายเดียวกัน โดยเชื่อมโยงวิชาหนึ่งไปสู่อีกวิชาหนึ่ง มีเป้าหมายเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดผลในทันที

3) การจัดแบบหลายสาขาวิชามารวมกัน เป็นการนำวิชาที่เกี่ยวข้องกันมารวมกันในหน่วยเดียว เพื่อจะได้ศึกษาเรื่องราวหรือประเด็นนั้นอย่างลึกซึ้ง

4) การจัดแบบสหวิทยาการ เป็นการนำวิชาต่าง ๆ ทั้งหมดในหลักสูตร (ภาษาไทย คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ ดนตรี ศิลปะ พลศึกษาและสุขศึกษา) มารวมเข้าด้วยกันเป็นหน่วยการเรียน เน้นการสร้างภาพรวมของหน่วยการเรียน ซึ่งต้องกำหนดเวลาแต่ละหน่วยให้ชัดเจน เช่น 2-3 วัน, 2-3 สัปดาห์ หรือ 1 ภาคเรียน เป็นต้น

5) การจัดในรูปแบบของวันแห่งการบูรณาการ เป็นการจัดให้มีหนึ่งวันเต็มสำหรับการบูรณาการเนื้อหา โดยนำหัวข้อหรือปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนมาเป็นเนื้อหาหลัก จุดเน้นอยู่ที่การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน คำถาม-คำตอบ และความสนใจของนักเรียนมากกว่าเนื้อหาในหลักสูตร

6) การจัดแบบบูรณาการอย่างสมบูรณ์ มีลักษณะคล้ายแบบที่ 4 รวมกับแบบที่ 5 เน้นการสร้างเนื้อหาขึ้นจากชีวิตจริงของนักเรียนในแต่ละวัน

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ดังกล่าว ครูจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องต่อไปนี้

- 1) มีความรู้ลึก รู้จริงในเรื่องที่สอน
- 2) ใช้จิตวิทยาพัฒนาการในการสอน
- 3) ให้ความสำคัญด้านวุฒิภาวะ และความแตกต่างของผู้เรียน เช่น

- ระดับอนุบาล ควรเน้นสมรรถภาพให้เรียนปนเล่น อย่างมีความสุข และเกิด

คุณค่า

- ระดับประถมศึกษา 1-3 ควรเริ่มมีสาระการเรียนรู้บ้าง เพื่อการอ่านออก เขียนได้ คิดวิเคราะห์เป็น เวลาเรียนส่วนใหญ่จะเน้นหนักไปกับการเรียนรู้ภาษาแม่ (ไทย) หลักการคิดคำนวณในเบื้องต้น และปลูกฝังความเชื่อเกี่ยวกับหลักกรรม และการให้ผลของกรรม เพื่อทำความเข้าใจให้ถูกต้อง (สัมมาทิฐิ) และสร้างจิตสำนึกที่ต้งามเป็นการปูพื้นฐานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา

- ระดับประถมศึกษา 4-6 ควรเริ่มให้ความสำคัญกับวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีมากขึ้น

- ระดับมัธยมศึกษา ควรเน้นการบูรณาการในรูปแบบสหวิทยาการมากขึ้น

4) ต้องมีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีศีลธรรม จรรยา และเป็นแบบอย่างที่ดีงามของลูกศิษย์และสังคม

นอกเหนือจากความรู้ทั้ง 7 ด้าน ที่ประกอบเป็นฐานความรู้ในปัจจุบันเทคโนโลยีเป็นส่วนหนึ่งในสังคมโลก โดยเกี่ยวข้องกับการสื่อสารระหว่างบุคคล องค์กร ธุรกิจ ทักษะเทคโนโลยีจึงเป็นทักษะที่จำเป็นนักวิจัยและนักการศึกษาจึงยอมรับว่าเทคโนโลยีก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการจัดการเรียนการสอน ดังนั้น ความรู้ด้านการใช้เทคโนโลยีควบคู่กับความรู้ด้านการสอนเฉพาะเนื้อหาวิชาหรือที่เรียกว่าความรู้ความสามารถในการสอนเนื้อหาวิชาเฉพาะโดยใช้เทคโนโลยี เป็นความรู้อีกด้านหนึ่งที่สำคัญ ความต้องการผู้มีทักษะเทคโนโลยีเป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้บทบาทของเทคโนโลยีในการสอนภาษามีมากขึ้น เช่นครูควรมีความรู้ในการใช้เทคโนโลยีทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้เทคโนโลยีหรือการรู้จักประโยชน์ ของเทคโนโลยีรวมทั้งวิธีใช้ประโยชน์ (Technological knowledge) ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีเพื่อการสอนรายวิชาโดยเน้นการเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมกับเทคโนโลยีแต่ละประเภท (Technological content knowledge) และการประยุกต์ความรู้ด้านเทคโนโลยี วิธีสอน และเนื้อหาอย่างลงตัว (Technological pedagogical knowledge) ซึ่งความรู้ด้านเทคโนโลยีเป็นความรู้ที่สำคัญยิ่ง

อีกด้านหนึ่งซึ่งช่วยให้ผู้สอนใช้สื่อหลากหลายชนิดเพื่อบูรณาการการเรียนการสอน และการพัฒนาทักษะภาษาหลายรูปแบบในยุคปัจจุบัน (อัญชลี จันท์เสมอ และคณะ, 2559, น. 8)

ในการจัดการศึกษาในพุทธศตวรรษที่ 26 หรือที่รู้จักและกล่าวถึงว่า ศตวรรษที่ 21 นั้น สถานศึกษาต้องพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านสาระวิชาหลัก และทักษะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วยทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและอาชีพ ทักษะด้านสารสนเทศ เทคโนโลยี ดังนั้น บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารจึงเป็นภาระที่สำคัญต่อการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้บริหารจะต้องรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง พัฒนาตนเองให้เป็นผู้นำยอดเยี่ยม ปรับเปลี่ยนองค์กรให้ทันสมัย พัฒนาทีมงานให้เป็นผู้คนแห่งการเรียนรู้ พัฒนากระบวนการทัศน์ใหม่ให้เกิดขึ้นในองค์กร ขับเคลื่อนด้วยยุทธศาสตร์การบริหารจัดการใหม่ ๆ ส่งเสริมสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณสื่ออุปกรณ์อย่างเพียงพอ ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ของผู้ปฏิบัติงานในองค์กร และนอกองค์กรให้ความสนใจต่อวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ ปรับเปลี่ยนวิธีสอนของครูให้มีเทคนิคใหม่ ๆ พัฒนาหลักสูตรส่งเสริมด้านเทคโนโลยีและการบูรณาการทักษะทางสังคม ทักษะชีวิต รวมทั้งปรับบทบาทในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เครือข่ายผู้ปกครอง ชุมรมศิษย์เก่าและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในชุมชนท้องถิ่น สถานประกอบการที่จะส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล (ศศิธรดา แพงไทย, 2559, น. 10)

ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (21st century skills; transversal skills) หมายถึง กลุ่มความรู้ ทักษะ และนิสัยการทำงาน ที่เชื่อว่าจะมีความสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทักษะดังกล่าวนี้เป็นผลจากการพัฒนากรอบความคิดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (21st Century Learning Framework) โดยภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เป็นสมการ 3Rs 7Cs = ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โดย 3Rs ประกอบด้วย ทักษะการรู้หนังสือ ได้แก่ Reading (ทักษะการอ่าน), Writing (’Riting-ทักษะการเขียน) และ Arithmetic (’Rithmetic-ทักษะเลขคณิต) ส่วน 7Cs คือทักษะที่ผู้วิจัยได้นำมาบูรณาการในครั้งนี้ ประกอบด้วย ทักษะ 7 ด้าน คือ

1) ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา (critical thinking and problem solving) กระบวนการคิดที่ใช้เหตุใช้ผลพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ โดยการศึกษาข้อมูล หลักฐาน แยกแยะข้อมูลว่าข้อมูลใดคือ ข้อเท็จจริง ข้อมูลใดคือความคิดเห็น ตลอดจนพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูล แล้วตั้งสมมติฐานเพื่อหาสาเหตุของปัญหา และสามารถหาแนวทางแก้ไขปัญหานั้น ๆ ได้

2) ด้านการสื่อสารสารสนเทศและการรู้เท่าทันสื่อ (communications, information, and media literacy) หมายถึง การรับรู้ข่าวสารอย่างรู้เท่าทันและรู้จักการใช้เทคโนโลยีอย่างชาญฉลาด

3) ด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ (collaboration, teamwork and leadership) หมายถึง การมีส่วนร่วมของสมาชิกในองค์กร การแสดงความคิดเห็น รับฟังความคิดเห็น และการร่วมมือกันทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยการรู้จักการมีน้ำใจต่อผู้อื่น ไม่เบียดเบียนผู้อื่น หรือเห็นแก่ตัวจนทำให้องค์กรเสื่อมเสีย

4) ด้านการสร้างสรรคและนวัตกรรม (creativity and innovation) หมายถึง การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการสร้างสิ่งใหม่ ๆ ในการแก้ไขปัญหาด้วยความร่วมมือกัน

5) ด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (computing and ICT literacy) หมายถึง ความสมรรถในการแสดงทักษะ ความคิดอย่างมีเหตุผลและสามารถปฏิบัติงานได้หลากหลายด้าน

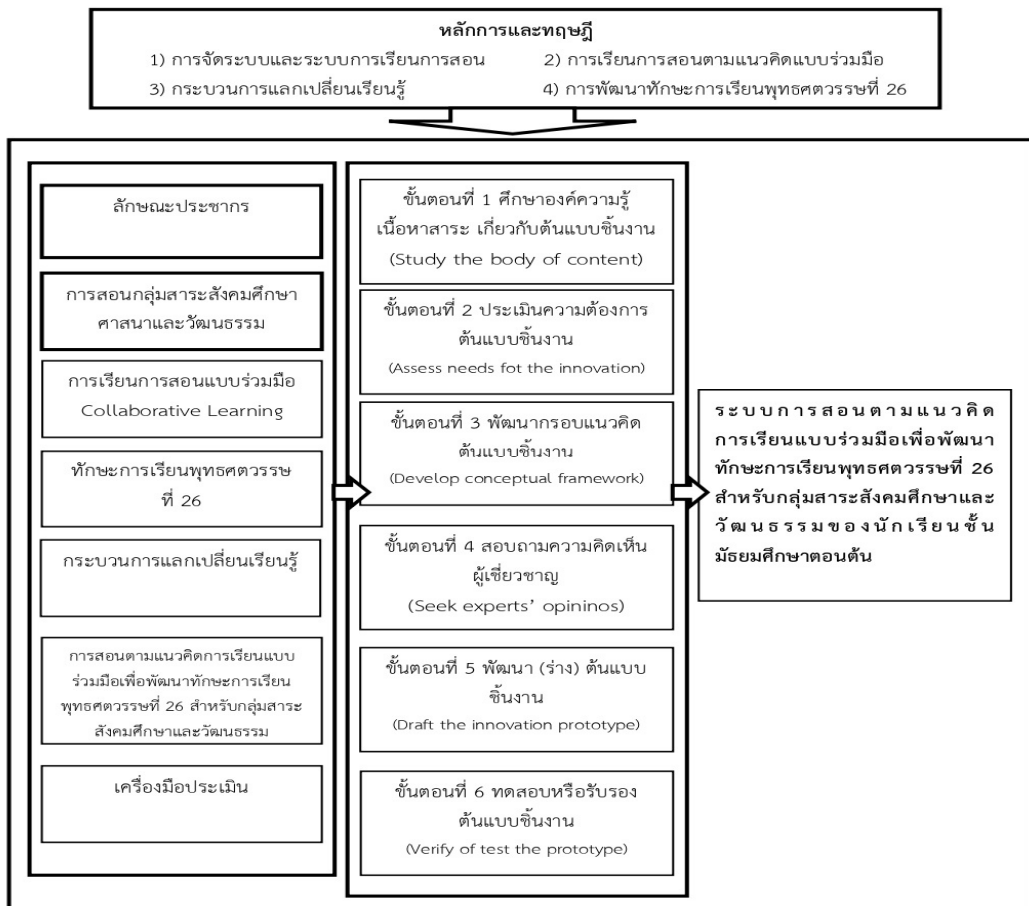
6) ด้านการทำงาน การเรียนรู้ และการพึ่งตนเอง (career and learning self-reliance) หมายถึง การเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ที่ต้องรู้ ควรรู้ และที่แต่ละคนอยากรู้ เพื่อจะได้มีชีวิตที่ดีกว่าเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาตนเอง เรียนรู้เรื่องทฤษฎี แนวคิดต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้ นำไปปฏิบัตินำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ และ

7) ด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (cross-cultural understanding) หมายถึง การทำความเข้าใจในวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น รวมไปถึงการนำวัฒนธรรมของตนเองไปเผยแผ่ให้กับบุคคลอื่น และรู้จักการปรับความคิดเห็นของตนเองให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมต่างด้วย ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 จึงเป็นเป้าประสงค์ของการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ที่ช่วยชี้นำวิธีการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่พัฒนาชีวิตของผู้เรียนให้มีคุณภาพและประสบความสำเร็จเพื่อการดำรงชีวิตในคริสต์ศตวรรษที่ 21 (พระยยุทธพงษ์ อากาศโร (เอมเกต), 2562, น. 55-56)

ดังนั้น การศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงมีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษใหม่ของนักเรียน จะช่วยเตรียมความพร้อมให้คนรู้จักคิด เรียนรู้ ทำงาน แก้ปัญหา สื่อสาร และร่วมมือทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพไปตลอดชีวิต เนื่องจากเป็นยุคที่เปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยการเตรียมคนไปเผชิญการเปลี่ยนแปลง ซึ่งคนยุคใหม่จึงต้องมีการทักษะที่สูงในการเรียนรู้และปรับตัว เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ในด้านรูปแบบเศรษฐกิจ การพึ่งพาอาศัยที่เพิ่มมากขึ้นและภูมิทัศน์ในการเรียนรู้ที่เปลี่ยนไป

บทสรุป

การพัฒนากรอบแนวคิดเกี่ยวกับระบบการสอนตามแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้พุทธศตวรรษที่ 26 สำหรับกลุ่มสาระสังคมศึกษาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการเสริมสร้างประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้โดยเน้นที่องค์ความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญและสมรรถนะที่เกิดกับตัวผู้เรียน โดยมีกรอบแนวคิดในการผสมผสานองค์ความรู้ทักษะเฉพาะด้าน ความชำนาญการและความรู้เท่าทันด้านต่าง ๆ ที่เป็นสหวิทยาการเข้าด้วยกัน เพื่อความสำเร็จของผู้เรียนทั้งด้านการทำงานและการดำเนินชีวิตในสังคมแห่งความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ที่ทุกคนจะต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังสรุปกรอบแนวคิดได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดระบบการสอนตามแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้พุทธศตวรรษที่ 26 สำหรับกลุ่มสาระสังคมศึกษาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2540). แนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ศศิธรดา แพงไทย. (2559). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย. 6(1), 10.
- สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัยมูลคำ. (2545). 19 วิธีจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์.
- สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร. (2560). ความหมายของกรอบแนวคิดในการวิจัยและวิธีการเขียนเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ดีที่สุด, เรียกใช้เมื่อ 15 ตุลาคม 2565 จาก https://www.arda.or.th/knowledge_detail.php?id=14
- อัญชลี จันทร์เสม และคณะ. (2559). ทักษะในศตวรรษที่ 21 กับการจัดการศึกษาภาษาต่างประเทศ : จากนโยบายถึงผู้สอน. วารสารบรรณศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 9(2), 8.
- Johnson, D.W., Johnson, R.T. (1991). Learning Together and Alone. New Jersey : Prentice Hall.

